

OPMERKINGEN AANGAANDE DE SUIKERKWESTIE.

Van den Heer Toe Water, Provinciaal Inspecteur der Directe Belastingen, Inkomende regten en accijnsen in Zuidholland, ontvangen wij de navolgende nota.

In een viertal artikelen in *de Economist* behandelde de heer Mr. de Bruyn Kops de Nederlandsche belangen en de suikerkwestie en liet die, vermeerderd met nog eenige statistieke opgaven, bij elkander overdrukken in eene brochure, die dezer dagen bij Gebhard & Compie. te Amsterdam, het licht zag.

Voorzeker zal een ieder, die in dit moeilijk op te lossen vraagstuk belang stelt, met mij den geëerden schrijver dank zeggen voor de moeite en zorg aan dezen arbeid besteed.

De niet ingewijden toch ontvangen een overzicht van de productie, het verbruik, den handel en de belasting-wetgeving op de suiker van schier alle landen van Europa, eene meer uitgewerkte uiteenzetting der beginselen, waarop de vroegere en tegenwoordige wetgeving in ons land rusten, en welke uitwerking die noodwendig moeten uitoefenen op het gebruik, de bewerking, den handel en de scheepvaart.

Terwijl eindelijk wordt beweerd en aangetoond, dat het eenige afdoende middel om verbetering te brengen in den toestand van malaise, waarin de suiker-industrie verkeert, bestaat in de afschaffing van den accijns op de suiker.

Ik veroorloof mij eenige bedenkingen in het midden te brengen tegen de conclusie, waartoe de heer de Bruyn Kops in zijn bovengenoemd werkje gekomen is.

Het hoofdargument door den heer de Bruyn Kops voor het bewijzen zijner stelling gebezigd is, het stellig vooruitzicht, dat de afschaffing van den accijns eene enorme vermeerdering van de binnenlandsche consumtie tengevolge zal hebben:

- 1°. door meer huiselijk gebruik;
- 2°. door het gebruik van suiker bij de fabrikage van bier;
- 3°. door het gebruik in de branderijen;
- 4°. door het oprichten van fabriek van verduurzaamde melk;
- 5°. door het oprichten van fabrieken van vruchten-conserves;
- 6°. door het gebruik tot veevoeder.

Ik wil gelooven dat bij geheele afschaffing van den accijns het gebruik voor de huishouding iets zal toenemen, doch zeker niet in die mate, als de heer de Bruyn Kops verondersteld; dat het lepeltje suiker in koffie of thee gebruikt, grooter zou worden, kan ik niet aannemen; evenmin als meer gebruik van koek, banket, chocolade en andere snoeperijen, waarvan suiker een groot bestanddeel uitmaakt; terwijl het niet te voorzien is, dat het volk bij ons, evenals in Engeland, bij het middagmaal in den regel taarten met zure vruchten, rabarder of andere groenten die met betrekkelijk enorm veel suiker zoet en smakelijk gemaakt worden, gebruiken zal.

Om het gebruik van suiker in de brouwerijen ingang te doen vinden, zoude onze wetgeving op den bieraccijns waarschijnlijk gewijzigd moeten worden. Het is zeer te betwijfelen of onze brouwers daarvan gebruik zouden maken, en zoo ja, zouden ze waarschijnlijk de voorkeur geven aan de glucose, die er zich meer toe eigent om bier te fabriceeren dan de kristaliseerbare riet- of beetwortelsuiker.

Onze branderijen kunnen ook nu melasse en andere suikersappen accijns-vrij gebruiken, de bestaande fabrieken verwerken de geheele productie van melasse der beetwortelsuiker-fabrieken, en zeker is het dat in Frankrijk, alwaar een hooge accijns op de suiker bestaat, veel meer melasse tot het vervaardigen van spiritus gebruikt wordt, dan in Engeland, waar dat gebruik schaarsch blijft, niettegenstaande de afschaffing van den accijns.

De fabrieken van verduurzaamde melk bestaan, voor zoo ver mij bekend is, in Zwitserland, alwaar een inkomend recht op de suiker geheven wordt, en niet in Engeland, waar de suiker vrij is. De veronderstelling dat die fabrieken bij ons zich zouden vestigen is daarom zeer gewaagd.

Evenmin kan ik aannemen, dat de opheffing van den suikeraccijns alhier, ten gevolge zoude hebben de vestiging van fabrieken van vruchten-conserves (jams) die in Engeland zoozeer bloeien, al worden sommige van die vruchten bij ons geteeld.

Wij verzenden jaarlijks duizenden en tienduizenden hektoliters

gezouten bloemkool, komkommers, augurken en kleine uien naar Engeland, uitsluitend om aldaar in het zuur te worden gelegd, en niettegenstaande bij ons de accijns op den azijn minder bedraagt dan in Engeland, en men daar de goedkoopste en zuiverste grondstof om azijn te vervaardigen, het gedistilleerd namelijk, niet kan bezigen, ontvangen wij toch de van hier verzonden Hollandsche groenten als Engelsche pickles terug, zonder dat wij in het zuur ingelegde groenten naar Engeland verzenden, zoo zal het waarschijnlijk na de afschaffing van den suiker-accijns, ook wel het geval blijven met vruchten-conserves.

Eindelijk spiegelt de heer de Bruyn Kops ons voor, dat — bij ons, evenals in Engeland, suiker zal gebruikt worden voor veevoeder. Maar men lette toch op het enorme verschil tusschen Engeland en Nederland, wat het veevoeder betreft.

Nederland is in verhouding tot zijne grootte, zeker het meest produceerende land van gras en hooi in geheel ons werelddeel. Niettegenstaande onzen belangrijken veestapel, exporteeren wij veel hooi, ook naar Engeland; daarenboven leveren onze ruim 400 graanbranderijen een uitmuntend voedsel voor de vetmesting.

In Engeland daarentegen is het gras en hooi schaarsch in verhouding tot zijn veestapel. Door eene andere wijze van bewerking leveren de branderijen er geen spoeling en kan men de bostel der brouwerijen en branderijen in verhouding, noch in hoeveelheid, noch in kwaliteit gelijk stellen met onze spoeling.

De suiker van de allergeeringste kwaliteit kost bij eene lage markt toch altijd nog f20 per 100 kg., voor die som kan de boer 200 kg. meel of raapkoeken van de beste kwaliteit voederen.

En is het nu aannemen dat de landbouwers tot de overtuiging zullen komen, dat er meer voedsel in suiker, dan in de dubbele kwantiteit meel of raapkoeken zit?

Ik voorzie dat het suikergebruik voor veevoeding als de accijns afgeschaft werd zich bij ons wel zal beperken tot eene enkele proefneming door dezen of genen heerboer, die allerlei nieuwigheden invoert, ten koste zijner beurs, en zoo als de boeren dat eigenaardig uitdrukken: „van een daalder op een gulden boert.”

Men wijst altijd op het vermeerderd gebruik in Engeland ten gevolge van de afschaffing van den accijns, doch van al de cijfers, die de heer de Bruyn Kops mededeelt, zijn de Engelsche statistieken het minst betrouwbaar, door eene geheel andere wijze waarop die cijfers voor en na de afschaffing werden samengesteld.

Maar ik wil eens aannemen dat het suikerverbruik met 20 pCt.

vermeerderen zal, en na verloop van eenigen tijd de consumtie dus van 25 tot 30 millioen kg. 's jaars zal toenemen, dan stel ik daartegenover dat de uitvoer van geraffineerd, die nu dan toch nog 60 millioen bedraagt, zonder eenigen twijfel, zeer belangrijk zal verminderen en waarschijnlijk tot op de helft, zoo niet meer zal terug gaan.

Het is toch niet tegen te spreken, dat de raffinaderijen nog altijd eene vrij belangrijke premie genieten. De melisbrooden n° 1 staan in marktprijs altijd nog f 1 à f 2 lager dan de Java suiker n° 15 tot 21 en de inférieure kwaliteit of n° 2 beneden de goede suiker der 2e klasse.

Die ongunstige verhouding is alleen te verklaren doordien het verschil in prijs opgewogen wordt door de premie bij den uitvoer, en zoodra die geheel vervalt, zullen onze suikers op de vreemde markten onmogelijk meer kunnen concurreeren, ook niet met het Fransch geraffineerde, indien men in dat land al de exercice op de raffinaderijen, evenals op de beetwortelsuikerfabrieken, toe mocht passen.

Immers mag men dit als zeker aannemen, dat het Fransche Gouvernement tot dien maatregel niet zal overgaan zonder dat er tegelijker tijd een zeer sterk beschermend inkomend recht op alle geraffineerde suikers geheven wordt, hetwelk de Fransche raffinadeurs in staat zal stellen hunne geraffineerde suiker zeer goedkoop te blijven exporteeren, waartegen onze raffinadeurs, die ook op de inlandsche markt geen bescherming genieten, — want men bedenke toch dat de 31 Fransche raffinaderijen uitsluitend voor zich behouden eene binnenlandsche consumtie van p. m. 250.000.000 kg. melis suiker — met geen mogelijkheid de concurrentie zullen kunnen volhouden.

Te vreezen zelfs is het, dat onze raffinaderijen bij afschaffing van den accijns, in plaats van in bloei toe te nemen, even als in Engeland geheel te niet zullen gaan, want men bedenke het wel dat er in geheel Engeland nog maar ééne raffinaderij is, die melisbrooden maakt, alle andere bepalen zich tot het maken van piéces of *wet lumps*, een soort slappe bastert suiker, waarvan trouwens in Engeland eene enorme consumptie is.

De broodsuiker en de kandij voor de Engelsche consumtie wordt door de raffinaderijen van Frankrijk, ons land en Belgie geleverd.

Bij afschaffing van den accijns zal onze suikermarkt de steun van onze raffinaderijen dus hoogst waarschijnlijk moeten missen, en wat zal haar daarvoor ten goede komen? De onschatbare vrijheid van beweging bij in- en uitvoer, zegt men.

Ik vrees dat het eene zeer magere vergoeding zal zijn.

Ik zoude wel eens eene berekening willen zien, door iemand die der zake kundig is, door den heer de Bruyn Kops b. v. die veel cijfers te zijner dispositie heeft en ze meesterlijk weet te groepeeren, op hoeveel centen per 100 kg. den importeurs van Java suiker het tegenwoordig gemis van vrijheid wel te staan komt.

Men versta mij wel, ik beweer niet dat onze speciale wetgeving op de suiker niet voor verbetering in sommige opzichten vatbaar is; maar ik bedoel de nadeelen die de handel in ruwe suiker als een gevolg van den accijns ondervindt.

En toch, wanneer het verschil tusschen eene belaste en vrije markt niet eenigszins belangrijk is, weet ik niet waar onze importeurs afzet of markt voor de Java suiker zullen vinden, die ook nu niet voor hen open staat.

De heer de Bruyn Kops zegt wel dat Duitschland ons waarschijnlijk zal volgen, daartoe door de klachten der grensbewoners gedrongen, die met leede oogen het goedkoope suikerverbruik in ons land zullen gadeslaan — doch ik wil het aan de bezadigde beoordeeling van ieder onpartijdige gaarne over laten, te beslissen, of dit een argument voor de Deutsche regeering zoude zijn om haar tegenwoordig stelsel, waarbij zij zich in elk opzicht zeer goed bevindt, te laten varen?

En dat Duitschland de productie van zijn eigen beetwortelsuiker bevoorrecht en daardoor de rietsuiker door een in verhouding hoog invoerrecht van zijne markt weert, is juist de hoofdoorzaak van de geringe bloei onzer suikermarkt.

Voor koffie, thee, tabak, indigo, specerijen en andere artikelen die onze koloniën opleveren hebben wij Duitschland met 40.000.000 consumenten achter ons. Maar die markt is voor onze Java suiker gesloten, zoodat ons niets overblijft dan Belgie, Zweden, Noorwegen en nu en dan een land, waar een exeptioneel tekort, om welke reden dan ook, ontstaat.

Dit is de tegenwoordige toestand en dat zal de toestand blijven, ook na de afschaffing van den accijns.

Dat onze voorheen bloeiende suikermarkt vooral wat den invoer van Java suiker betreft, zeer belangrijk is terug gegaan, wordt door niemand ontkend.

De cijfers der statistiek wijzen het trouwens te duidelijk aan. Maar de oorzaak daarvan ligt niet in het behouden van onzen suiker-accijns en de afschaffing er van in Engeland; maar eerstens in het opheffen op eenmaal van het consignatie stelsel voor zooveel

den geheelen suikeroogst aangaat; en ten tweeden in de daarop gevolgde afschaffing van de differentieele rechten — men kan dien maatregel verdedigen uit een economisch oogpunt en ik zal daarover hier geen strijd voeren — doch het noodzakelijk gevolg er van moest zijn, het verlies der suikermarkt.

In het eerste jaar hebben onze commissionairs en importeurs, die toen op eens de plaats die de handelmaatschappij alleen bekleed had, moesten innemen, met alle inspanning van krachten en aanwending van groote kapitalen getracht de Javasuiker voor onze markt te behouden, doch met ongelukkig gevolg. Schier alle ondernemingen gaven door de teruglopende prijzen groot verlies — en hoe zou het anders toen het volgende jaar de differentieele rechten afgeschaft werden, niettegenstaande de Indische suikerfabriekanten door de nieuw gesloten contracten met het gouvernement, naar het gevoelen van alle bevoegde beoordeelaars enorm (men schat het op millioenen 's jaars) ten koste der Indische schatkist bevoordeeld werden — dat de aanvoer van Java-suiker naar de Engelsche markt verliep — want indien het voor de Amsterdamsche en Rotterdamsche importeurs eene gewaagde onderneming werd, dien gheelen suiker-oogst van Java naar hier te leiden, was het voor de zooveel talrijker en krachtiger Engelsche importeurs, die eene inlandsche markt van p. m. 800,000,000 kg. te voorzien hebben, naar verhouding van veel geringer beteekenis. Doch er is nog eene andere oorzaak van minder invoer van Java suiker, namelijk deze, dat onze raffinaderijen van lieverlede al meer en meer beetwortelsuiker gebruiken; want niettegenstaande de mindere afzet van hun fabriekaats neemt de invoer van beetwortelsuiker van jaar tot jaar zeer belangrijk toe, en waarom zou dit veranderen als de accijns werd afgeschaft; zelfs voor het zeer onwaarschijnlijke geval, dat de raffinaderijen zich op dezelfde hoogte van thans konden staande houden. Zij zullen dan, evenals nu, de voorkeur geven aan de beetsuiker, die zij tengevolge de premiën van uitvoer in de landen van productie tot zeer billijke prijzen kunnen koopen.

Bevordering van export behoort, volgens den heer de Bruyn Kops, niet meer den grondtoon van onze suiker-politiek aan te geven, maar zoo spoedig mogelijk herstel van het verloren verband van de Java-suikermarkt met den Nederlandschen handel behoort door die politiek te worden beoogt. Doch hoe men die suiker naar de Nederlandsche markt zal trekken, wanneer de gelegenheid tot uitvoer afgesneden wordt, verklaar ik niet te begrijpen.

Indien de vrijheid zulk eene tooverkracht had, als de heer de Bruyn Kops veronderstelt, dan vraag ik hoe het te verklaren is, dat Hamburg en Bremen, waar de invoer sedert 60 jaar vrij is, nog niet in het bezit eener suikermarkt zijn. Waarom de in Engeland zoo buitengewoon zwaar belaste China-thee, bijna uitsluitend naar Londen en niet naar genoemde vrijsteden gaat.

Wij heffen sedert jaren geen rechten op ruwe wolhuiden, katoen en zoo vele andere stoffen en toch is onze markt van die artikelen onbeduidend.

Wij heffen een niet noemenswaardig recht op tabak en toch gaat de Amerikaansche kentucky bij voorkeur naar Antwerpen, waar de rechten veel hooger zijn en de handel het bij ons toegelaten zeer vrijgevig stelsel van fictief-entrepôt, mist.

Met den heer de Bruyn Kops keur ik het stelsel van protectie af. Het kweekt bij ons zelden energie bij handel, scheepvaart en nijverheid; integendeel in vele gevallen absorbeerde het eene grootere hoeveelheid energie als het rechtstreeksche voordeelen aanbracht aan hen, die er het meest bij gebaat moesten worden.

Doch ik verschil met den geachten schrijver daarin, dat ik waar het eenmaal bestaat, en eene zeer belangrijke industrie in het leven heeft geroepen, zooals de suikerraffinaderijen hier te lande, aan wie men ook niet verwijten kan dat zij op de protectie insluimeren, die niet op eenmaal mag worden prijs gegeven, aan de concurrentie van hare grootste antagonisten, in deze de Fransche raffinaderijen, zonder dat aldaar te gelijker tijd de protectie geheel en voor goed worde opgeheven. Ik zeg voor goed, want de aanneming van de exercise voor de raffinaderijen, beteekent zeer weinig, wanneer die maatregel wordt ingevoerd tegelijk met een beschermend recht op het geraffineerde en in het geheel niets, wanneer men de exercise weder kan afschaffen, zoodra men het goed vindt. Het is toch een niet te weerspreken feit, dat de strekking van het geheele Fransche douano-stelsel een sterk protectionistische is van schier alle industrien, en dat de Fransche regeering er niet tegen opziet, hare wetgeving ten spoedigste te veranderen, wanneer er klachten bij haar inkomen dat deze of gene tak van nijverheid door de opheffing van protectie komt te lijden. Men doorbladere slechts het werk van den Directeur-generaal der douanen Amé en men zal die stelling schier op iedere bladzijde bewaarheid vinden.

De heer de Bruyn Kops is even sterk tegenstander van de bestaande protectiën, als voorstander om nieuwe ondernemingen door protectie in het leven te roepen, getuige zijn voorstel om eene

Nederlandsche vaart op Amerika in het leven te roepen, met eene rechtstreeksche subsidie aan ééne onderneming van 6 ton gouds 's jaars, waarvoor wij gelukkig bewaard zijn gebleven door de energie der bestaande Nederlandsch-Amerikaansche Stoomvaart, die geene subsidie van het Gouvernement verlangde.

Ik raad daarentegen alle nieuw te verleenen protectie ten sterkste af; maar daarentegen zeer voorzichtige opheffing der bestaande.

Buitendien is het met een pennestreek zeer licht ter neer te schrijven dat onze accijnsen op de suiker, het zout en de zeep gemakkelijk door eene directe belasting zijn te vervangen. Voorwaar in een land, alwaar de directe belastingen, zoowel van het rijk als der gemeenten zoo hoog zijn opgevoerd als bij ons (ik meen wel hooger dan in eenig ander rijk in Europa) geloof ik niet dat die taak zoo gemakkelijk is te volbrengen, zonder een algemeene tegenstand te weeg te brengen. Voorwaar ik stem toe, dat de afschaffing van den suiker-accijns rechtstreeks verlagings van de suikerprijzen ten gevolge zal hebben, en waarschijnlijk gunstig zal influenceeren op de prijzen van suiker-, banket- en koekbakkers-werk en ik misgun dit niet aan de consumenten van die artikelen; of dat evenwel datgene is, waaraan het volk behoefte heeft, betwijfel ik zeer.

Althans wanneer men de huismoeders hoort klagen over de dure levenswijze van den tegenwoordigen tijd, worden de hooge suikerprijzen niet genoemd. Doch behalve de verlaging van de suikerprijzen verwachtte men geen resultaat van de afschaffing van den accijns en zeer zeker geen verlevendiging van den handel in dat artikel; allermint meer rechtstreeksche invoer van Java-suiker en daardoor bevordering der Nederlandsche scheepvaart met de Kolonien.

Rotterdam, Dec. 1877.

TOE WATER.

NASCHRIFT DER REDACTIE. Wij zijn den geachten schrijver erkentelijk dat hij zich voor de publiceering zijner bedenkingen, tot ons Tijdschrift heeft gewend. Gaarne maken wij tevens gebruik van het bij die indiening gedane aanbod, om des verlangende ook onze beantwoording daarbij te voegen.

Gevoelens van iemand als de heer Toe Water, die sedert jaren eene hooge betrekking bij de administratie der belastingen bekleedt, en als gedelegeerde optrad bij de suikerconferentie, verdienen zeker de meest ernstige aandacht.

Is de sterke voorliefde van den geachten schrijver voor een tractaat, met de reeds eenmaal veroordeelde *exercice*, gereedelijk te verklaren, wij willen dan ook slechts in dezelfde blijkbare voorliefde de oorzaak zoeken, waardoor onze meening niet met volkomen onpartijdigheid is voorgesteld, en alzoo strijd wordt gevoerd, ook tegen hetgeen niet geposeerd was.

Immers wordt de bestrijding gerigt tegen eene eenvoudige opheffing van den suikeraccijns ten onzent, met blootstelling van den Nederlandschen raffinadeur aan de volle kracht der Fransche concurrentie, die door buitensporige premiën wordt gesteund. Maar gerustelijk durven wij verwijzen naar hetgeen wij over dit onderwerp schreven, zoowel bij de indiening en toelichting van het voorstel in Maart 1876, als later, in *de Economist*; onze thesis is daarbij steeds geweest: opheffing der Nederlandsche en Fransche premiën beide, liefst ingevolge tractaat. Bleek dat echter niet doenlijk te zijn (en de Nederlandsche oppositie tegen het vorige, en de Fransche oppositie der fabrickanten tegen het tegenwoordige voorstel wettigen althans die onderstelling), — dan is naar onze meening beider afschaffing ook zonder tractaat, allezins denkbaar, zooals wij in ons laatste artikel in eenige hoofdtrekken aanstipten. (*Econ.* Dec. II., pag. 994, Brochure pag. 107.)

De stelling, kort uitgedrukt: „opheffing der premiën in beide staten, maar bij ons op den voet van Engeland”, heeft krachtigen steun gevonden en bij den handel, en bij de raffinadeurs, en bij de beetsuikerfabrikanten, blijkens verschillende adressen, die wij thans niet zullen ophalen.

Zij werd gesteund door hetgeen sub 16° Verslag der Enquête-commissie ten aanzien van den suikerhandel is geformuleerd.

Zij vond moreelen steun eindelijk, in beginsel althans, door de wijze waarop het voorstel van Maart 1876 in de Tweede Kamer werd ontvangen en beoordeeld, al werd het toen niet tot eene beslissing gebragt.

Een groot gedeelte van het betoog van den heer T. wordt gewijd aan het roekelooze om onze suikerindustrie, die nu eenmaal door protectie is tot stand gekomen, alle protectie te ontnemen, nl. zoolang de Franschen dat ook niet doen. Maar al voert Frankrijk de *exercice* in, dan nog zijn wij niet geholpen, zoolang het niet bij Tractaat geschiedt, want in anderen vorm zouden zij de premiën herstellen.

Kortelijk zamengevat, ontmoeten wij de navolgende stellingen:

Voor ruimer inlandsch verbruik is van opheffing van den accijns niet noemenswaard te verwachten, zoomin voor de gewone volksconsumtie als in de nijverheid.

In elk geval zullen onze raffinadeurs, door de verdere inkrimping van den export, bij 't vervallen van de premie die zij thans nog genieten, veel meer verliezen dan zij op de inlandsche markt kunnen winnen.

Al voert Frankrijk de *exercice* in, zal het door bescherming in anderen vorm toch de premie herstellen.

Het verlies onzer suikermarkt is niet toe te schrijven aan de vrij geworden Engelsche markt in 1874, doch aan de opheffing van het consignatiestelsel voor de suiker en de differentieele uitvoerregten in N.-Indië, aan het protectie-stelsel van Duitschland, en aan het meer verwerken van beetsuiker.

Ziedaar, naar ik meen, de argumenten zamengevat: het overige is toelichting dier punten, of bespreking van de gevolgen die daarmee in verband worden gebragt.

Volgen wij thans den heer T. in zijn betoog:

1o. *de volksconsumtie in 't algemeen.* „Het lepeltje suiker dat men in koffij of thee gebruikt, zal bij accijns-opheffing niet grooter worden.”

Ons antwoord op deze vrij apodictische verklaring is eenvoudig: 't kan er naar wezen. Bij diegenen die, ongeacht de prijzen, hunne gewone hoeveelheid suiker blijven verbruiken, zal het lepeltje niet grooter worden, — maar hoe gering is dat aantal! En bij duizende andere, minder bemiddelde maar zuiniger huismoeders zal het wèl het geval zijn.

Dat er een menigte gezinnen zijn, die thans weinig of in 't

geheel geen suiker nuttigen, maar dan als verbruikers kunnen optreden, wordt niet eens verondersteld. En toch juist dààr ligt de ruimste marge voor uitbreiding open!

Stel het verbruik van die gezinnen, voor wie de prijs geen verschil in de consumptie maakt, op 30 kilogr. per hoofd (een ieder kan bij eigen huishouden of dat van anderen gemakkelijk nagaan dat het gemiddeld cijfer daaromheen loopt), dan geeft onze geheele consumptie, stel 25 millioen kilogr., slechts het volle suikerverbruik aan voor 800,000 zielen, of ca. een vijfde gedeelte onzer bevolking!

Het is er natuurlijk verre van af, dat die verdeeling de werkelijke zij; de bevolking verdeelt zich niet absoluut in al of niet-verbruikers, er zijn ontelbare schakeeringen, van af het ongelimiteerde verbruik in een gegoed huisgezin, tot aan den armen stumpert, die eens per jaar een klontje krijgt op zijn verjaardag. Dat een vijfde deel onzer bevolking het volle suikerverbruik zou hebben, is dus al stellig veel te ruim, maar hoeveel (of liever hoe weinig) zijn er dan bij wie het verbruik door prijsverlaging niet zou worde vermeerderd? Wel, het zal ruim gerekend zijn zoo wij die op 150,000 à 200,000 zielen, ca. $\frac{1}{5}$ deel of 5 pCt. onzer bevolking stellen!

Immers, classificeert men onze bevolking naar de huurwaarde der woningen, dan bevindt men dat b. v. voor 1868 (*) van de 730,000 gezinnen, niet minder dan 286,000 in huizen beneden belastbaarheid woonden; — dat de woningen van 405,000 gezinnen waren onder de f 200 geschatte huurwaarde; dat slechts 38,205 gezinnen woonden in huizen boven die huurwaarde, — en boven de f 300 huurwaarde slechts 22,600 gezinnen (in de evengenoemde 38,205 begrepen). Al neemt men in aanmerking dat de geschatte huurwaarde vrij aanzienlijk beneden de werkelijke zal geweest zijn, dan zal men de grens waarboven het volle suikerverbruik begint, toch wel niet lager dan bij die f 200 huurwaarde kunnen stellen, gevende dan, (globaal) à 5 personen per gezin p. m. $38,200 \times 5 = 191,000$ zielen. Laten wij de bevolking der 286000 onbelaste woningen (met 1,430,000 zielen) geheel buiten rekening, dan houden wij als terrein waar aanwinst te verwachten is, niet minder dan ruim 400000 gezinnen of 2 millioen zielen te over. Dit gedeelte der bevolking omvat den geheelen goeden

(*) Dit is de laatste opgave die wij hieromtrent vinden, *Financieele Bescheiden* 2e stuk.

arbeidersstand, de kleine winkeliers, een aanzienlijk gedeelte der gezetene, klein-bemiddelde burgerij, voor welke eene prijs-daling van ca. 50 pCt. in den detail-prijs zeker grooten invloed zoude hebben.

Doch ook de gezinnen der 286,000 onbelaste woningen met p. m. 1,430,000 zielen mogen wij niet geheel buiten rekening laten. Zóóveel bedeelden hebben wij gelukkig niet; een groot deel daarvan zijn de onbemiddelde arbeidersgezinnen, maar die toch eigen bestaanmiddelen hebben, en die, zelfs nu, ook suikerverbruikers zijn, niet geregeld, dag aan dag, doch bij voorkomende gelegenheid, naarmate prijs en inkomen dat veroorloven.

Genoeg om te doen zien dat de kwestie van dat volksverbruik zoo maar niet kan afgedaan worden met de bewering, „dat het lepeltje suiker bij thee of koffij niet grooter zal worden.”

Verbruik in brouwerijen. Daartoe zou de wet op de Bieren veranderd moeten worden. Gesteld dat dit zoo is, kan het dan als bezwaar gelden tegen onze stelling? De heer T. betwijfelt of de brouwers er gebruik van zouden maken, maar de hoogst aanzienlijke toeneming van het verbruik bij de Engelsche brouwerijen over een zoo lange reeks van jaren spreekt dan toch sterk. De Engelschen weten wat bier maken is, en hebben ook de keus tusschen glucose en suiker.

't Verbruik in de *Branderijen* werd door ons slechts in 't voorbijgaan genoemd; ten onrechte wordt het door den geachten S. onder onze hoofdargumenten geteld. (Verg. *Econ.* 1877, p. 874, 875.)

„Fabricatie van *verduurzaamde melk* vindt men in Zwitserland, dat een inkomend regt op suiker heeft, en niet in Engeland waar de suiker vrij is.”

Maar het regt in Zwitserland is onbeduidend, ca $\frac{1}{8}$ van het onze. Een fabriek ten onzent, *die zeer deugdelijk product leverde*, is te niet gegaan, omdat men wegens onzen suikeraccijns, in prijs onmogelijk tegen het Zwitsersch product kon concurreeren. Is het voorts niet duidelijk, dat Nederland (even als Zwitserland) veel grooter surplus van zuivel-productie heeft dan Engeland? Wij *exporteeren* boter en kaas bij millioenen waarde naar Engeland, dat dus blijkt voor zijne behoefte te weinig melk-productie te hebben. Is Nederland dan niet het aangewezen land (behalve nog door zijne reederijen en voortdurend verkeer met zijne koloniën) om deze industrie van verduurzaamde melk te drijven?

Iets verder zegt de heer T. dat Nederland veel hooi naar Engeland uitvoert; welnu, indien dat gras hier door koeijen in melk

wordt omgezet, die tot hooger prijs kan geëxporteerd worden, — dan exporteert men een afgewerkt produkt in plaats van grondstof, en wint eene industrie.

Bij de vergelijking met den uitvoer van groenten voor conserves, mag men toch niet vergeten 1o. dat die producten oneindig voordeliger vervoerd kunnen worden dan vruchten. Wie het vervoer van vruchten gezien heeft, weet hoe enorm het verlies is, dat daarop wordt geleden.

2o. dat er bij onzen uitvoer van groenten vrijdom van zout wordt verleend, terwijl datzelfde voordeel bij gebruik van suiker voor export-artikelen steeds is geweigerd, juist het punt in kwestie.

De groote vermaardheid die de Engelsche pickles nu eenmaal hebben verkregen (zelfs al weet men dat zij met kopergroen gekleurd zijn), de veelvuldige exports naar alle oorden der wereld, en talrijke stoomboot-lijnen verklaren trouwens op voldoende wijze het overwegend aandeel hetwelk Engeland in dezen tak verkreeg en de voordeelige prijzen die het voor de grondstof kan besteden. Dat daarom onze vruchten-inmaak-industrie (die men bij ons te lande, N.-Brabant en Limburg, zeer goed kent) bij goedkoope suiker geen voordeel zou hebben en uitbreiding zou erlangen, ook door export, kunnen wij volstrekt niet inzien. Zóó onafscheidelijk is zoet en zuur niet in het leven verbonden.

En nu het *veevoeder*. Het schijnt ons hier een hard *ja* en *neen*. Alleen een deskundig landbouwer zou wellicht de kwestie kunnen uitmaken, of onbelaste suiker ook den veehouders zou ten goede komen. Maar naar onze informatiën daalt de prijs van naproduct meermalen tot f 18 ja tot f 16, en of 100 kilogram suiker al of niet met 200 kilo raapkoeken gelijk staan, durven wij niet uitmaken: de prijs bepaalt de voedingswaarde niet. Suiker wordt ook niet gevoed als hoofdvoedsel, in plaats van raapkoeken b. v., doch wordt door die wetenschappelijke veehouders die veel op het dieet letten, tot vermenging en verbetering van andere voedingstoffen gebezigd.

Trouwens wat goedkoope suiker als veevoeder zou kunnen zijn, laat zich behalve uit het voorbeeld van Engeland, ook uit onze eigen toestanden betoogen. Immers, in de buurt der branderijen en der beetsuiker-fabrieken worden de suikerhoudende *spoeling* en *pulpe* als veevoeder gebruikt, maar suiker zelf is toch veel gemakkelijker transportabel, en kan over het geheele land gebruikt worden.

Wij komen in deze bijzonderheden omtrent het industrieel gebruik, omdat wij tegenover oppositie, gaarne reden geven van onze

Wij mogen vragen: Is het een free-trader die hier spreekt? Is het dezelfde heer Toewater, die 9 Febr. 1876, tot aanprijzing der suikerconventie schreef: „*Wat nu meer bepaald de suiker betreft, zoo leert de ondervinding dat de opheffing der protectie telkens regtstreeks „vermeerdering van uitvoer van geraffineerd, althans geen vermindering „ten gevolge heeft gehad?*”

Het is inderdaad moeilijk overeentebrengeu.

„Zoo beide landen maar gelijktijdig de premie afschaffen, en dus met gelijke wapens in het buitenland optreden, zal de Hollandsche raffinadeur zijne plaats op de markt weten te herwinnen”: dat was en is nog het oogpunt waaruit de conventie wordt aangeprezen.

„Maar als datzelfde geschiedt zonder tractaat, (zoo toch is de stelling van den Hr T. optevatten), dan is de Hollandsche raffinadeur verloren; want Frankrijk zal alsdan onder anderen vorm de premie herstellen.”

Ons dunkt, er is hier eenigzins *contradictio in terminis*; de veronderstelling is uiterst moeilijk aanneembaar.

Immers, zoo de Fransche wetgeving exercice invoert, al of niet met tractaat, dan is dat een bewijs dat zij de premiën, de 25 millioen fr. van Pouyer-Quertier, in de schatkist wil brengen; en waarom zou diezelfde wetgeving zich dan leenen om langs anderen weg die schatting aan eigen ingezetenen ten behoeve van buitenlanders op te leggen?

Maar bovendien, die afwering van geraffineerd van de Fransche markt bestaat reeds thans. Frankrijk heeft zelfs *prohibitie* voor al het buitenlandsch geraffineerd (dat gold niet voor de tractaatlanden, maar daaruit werd dan ook niets ingevoerd). Of die prohibitie effect sorteert, mag minstens zeer questieus genoemd worden. Een land, wiens eigen raffinage in de geheele consumtie voorziet, en dat dan nog veel overhoudt, wordt door een beschermend regt niet gebaat. Het is onnoodig een deur te sluiten, waardoor niemand tracht binnen te komen. Ook zonder protectief regt heeft Frankrijk voor het geraffineerd geene concurrentie te duchten op eigen territoir, evenmin als Nederland, dat in dat opzigt in dezelfde positie verkeert. (*)

(*) Dat heeft men duidelijk kunnen zien onder de werking van het tractaat 1865—1875. Voor Frankrijk en Nederland onderling stond de invoer geheel vrij, — doch *geraffineerd* werd over en weder niet ingevoerd.

Voor landen met sterke surplus-productie is afwering of prohibitie zonder effect. Bij ons, met geheel open grenzen voor al het geraffineerd, komt evenmin iets in als in Frankrijk dat dien invoer verbiedt.

Dat de heer T. voorliefde heeft voor het tot stand komen van een tractaat, waaraan hij zelf heeft medegewerkt, laat zich gereedelijk begrijpen, maar of argumenten als deze diezelfde overtuiging bij de natie en de vertegenwoordiging zullen bevorderen, mag betwijfeld worden.

Immers, *au fond* komt het hierop neder, om geen vrijhandelsstelsel toetepassen dan ingeval van *reciprociteit*, en daarvan, ofschoon het dikwijls werd aangeprezen, heeft de Nederlandsche wetgeving nooit willen weten.

Alleen een tractaat kan Nederland waarborgen dat Frankrijk, al voert het de exercice in, niet langs indirecten weg de premie herstelle.

En om die eventualiteit te weren, moet Nederland zelf de exercice dragen!

Daarop komt het neder; want dit gedeelte van het betoog laat de fiskale kwestie er buiten. Er is hier alleen sprake om de Nederlandsche handel en industrie haar deel in het export tegenover Frankrijk te doen behouden. Inderdaad, het gevaar van *te veel* te willen bewijzen komt hier onwillekeurig in de gedachte.

„Op hoeveel centen per 100 kilo komt het tegenwoordig gemis van vrijheid wel aan den importeur van Java-suiker te staan?”

Eene beantwoording dier vraag is natuurlijk niet doenlijk, maar zij slaat dan ook niet op ons betoog.

Voor het volksbelang, de *algemeene* handelsbelangen die het hier geldt, is het niet de kwestie welke winst een importeur maakt op die ladingen welke hij inslaat, maar *of er veel ladingen komen*; en zij blijven thans weg, niet omdat ons land op zich zelf thans op ons territoire minder vrijheid geeft dan een viertal jaren geleden, maar omdat eene naburige voordeelige markt veel meer vrijheid is gaan geven. Daarbij zijn wij comparatief in vrijheid van beweging achteruitgegaan, en de schade daardoor veroorzaakt is af te meten, — niet naar de winst per lading ontvangen suiker (die even groot, welligt groter kan zijn), maar naar het aantal der niet ontvangen ladingen; en hoeveel dat bedraagt kan de heer T. zelf beter nagaan dan wij.

Voor eene markt waar elke suiker gading is, en alle soorten naar hare innerlijke waarde tot haar regt kunnen komen, zooals Engeland thans, moet het op Java wel veel voordeelijker en spoediger gaan lading te vinden. Voor bestemming naar Nederland is dat moeilijker en moeten de ladingen gesorteerd worden. — Dat bezwaar is toch niet in geld uit te drukken!

Wij herinneren ons niet, gezegd te hebben dat Duitschland ons waarschijnlijk zal volgen, — wèl, dat het voordeel van vrije markt op den duur eene winnende kracht heeft, waarvan het Neerland's politiek is het voorbeeld te geven. Ook hier verwijzen wij den heer T. naar de *N. Rott. Ct.* van 9 Febr. 1876: Alle industrie, wier protectie wordt opgeheven, gaat een bloeiend tijdperk te gemoet.

Duitschland weert thans nog ons geraffineerd ter wille zijner beetsuiker-protectie; maar zal het altijd doof blijven voor de voordeelen van het vrijhandel-stelsel? En ligt het dan niet op onzen weg om een levend voorbeeld te geven van de voordeelen welke ruime volksconsumtie, het *desiralum* van het vrijhandels-beginsel, aanbiedt? Zeer goed weten wij dat we vooralsnog geen Duitsche verbruikers voor ons geraffineerd hebben, maar is dat een reden om niet te trachten althans zooveel mogelijk Nederlandsche consumenten te bekomen?

„Er is nog eene andere oorzaak voor den minderen aanvoer van Java-suiker,” zegt de heer T. „het meerder gebruik van beetsuiker, en dat zal blijven, ook zoo de accijns wordt afgeschaft.”

Komt er minder Java suiker omdat er meer beetsuiker verwerkt wordt, of is welligt het omgekeerde het geval? Wij mogen niet onopgemerkt laten dat de handel, (zie b. v. de circulaire der HH. Bloemen en Gebhard), dit laatste schijnt te meenen. Althans daar vinden wij bepaaldelijk vermeld, dat men tot de beetsuiker de toevlugt neemt, omdat er allengs minder Java suiker beschikbaar was, en men *genoodzaakt* was, zich deze te ontfangen.

Onder die verwerkte beetsuiker neemt de invoer van Oostenrijksche suiker nos 7—9 vooral in den allerlaatsten tijd, eene zeer voornamelijk plaats in. Men besteedt daarvoor zelfs hooger prijzen dan voor de 2^e klasse van Nederlandsch fabrikaat, omdat de mindere regten (ruim f 2 per 100 kilogr.) die volgens de classificatie te betalen zijn, voordeel opleveren. — Zal dat blijven voortduren indien de belasting opgeheven wordt? Immers neen, want dan vervalt het bijzondere voordeel, hetwelk door de accijns-klasse aan die bepaalde soort wordt gegeven.

Tegenover het verwijt van protectionisme, dat in 't voorbijgaan aan de voorstellers der lijn Vlissingen—New-York wordt gericht, een onderwerp trouwens geheel vreemd aan de suikerkwestie, verwijzen wij naar de discussie in 1871 in de 2^e Kamer gevoerd.

Waarom tot het verkrijgen eener groote internationale stoomvaartlijn, geen sprake zou mogen zijn van staatsmedewerking, die bij zooveel spoorwegen door eigen aanleg of subsidieering wordt verleend, is nog nimmer aangetoond. En dat die medehulp bij de vestiging van die kostbare en, aanvankelijk vooral, zooveel risico aanbiedende pakketvaarten wel degelijk in aanmerking mag komen, zal voorzeker ook door de wakkere oprigters der Rotterdamsche stoomvaart op N.-A. niet kunnen worden ontkend.

Nog eene opmerking over zijne wijze van bestrijding moet de heer T. ons ten goede houden.

Ook hier ontmoeten wij de onbestemde en reeds wederlegde tegenwerping, dat op de verbruikcijfers van Engeland niet is af te gaan, daar sedert 1875 de in- en uitvoerstatistiek aldaar de contrôle mist die aan eene heffing van regten is verbonden.

Onbestemd, want dat groote verbruikcijfer rust immers niet alleen op de statistieken na 1874 gepubliceerd? Wij zien reeds groote, zeer treffende toeneming in de tien jaren die vooraf gingen, en de vordering die zich sedert 1874 toont, is met dien geleidelijken vooruitgang in volkomen overeenstemming. In de zes jaren van 1867 tot 1873, *onder de voortdurende contrôle der douane-regten*, zag men den invoer van ruwe suiker immers reeds van 10,545,000 centenaars tot 14,234,000 toenemen; en daarnevens het geraffineerd van 834,000 tot bijna het drievoudige bedrag van 2,273,000. Is het dan te verwonderen en behoeft het wantrouwen te baren dat het eerste jaar van geheele vrijheid eene toeneming van 14,130,000 tot op 16,264,000 entr. aangaf? Zeker, de sprong van 2,130,000 in een jaar was al zeer groot en gaf welligt aanleiding tot dat geroep van niet gecontroleerde statistiek; doch van 1869 op 1870, kan men toch bijna even groote sprong in één jaar aantreffen, nl. van 1,760,000. Brengt men voor beide tijdstippen ruw en geraff. in één cijfer, dan vindt men zelfs voor 1869 op 70 een sprong van 2,621,000, tegen: 1873 op 75, in twee jaren tijds, van 2,804,000 c.

Wij vragen: waar blijft nu het serieuze der tegenwerping?

Voorts wezen wij reeds op de contrôle welke de uitvoer-statistiek van Nederland, België en Java aangeeft, om de juistheid der Engelsche invoeren te toetsen: 't wordt niet weêrlegd.

En zoo de Engelsche cijfers niet betrouwbaar zijn, waarop grondt dan de heer T. zijn betoog, dat de Engelsche importeurs in een markt van p. m. 800 millioen kilo's te voorzien hebben, juist hetgeen door die betwiste statistiek wordt aangegeven? Hoe

kan de heer T. dat cijfer aannemen, wanneer vertrouwbare kundige personen hem hebben aangetoond dat de consumtie eigenlijk veel minder is?

Begrijpe wie kan deze tegenstrijdigheid! Een van beide: of het bij de geheime inlichtingen geconstateerde verschil was zeer aanzienlijk, en hoe beroept men zich dan op het verkeerde officieele cijfer; — of wel het verschil was te onbeduidend om daarvoor het officieele cijfer te laten varen, maar daarmee vervalt dan ook het bezwaar dat anderen het ook gebruiken, vooral daar het hier geen comptabiliteits-zaken, maar de consumtie in groote trekken betreft.

Ons wordt te gemoet gevoerd dat wij de cijfers „meesterlijk weten te groepeeren.” Maar geen enkele aantooning van verkeerde cijfers of ontrouwe classificatie komt die uitdrukking staven. Zooals zij daar voorkomt mag zij, volgens de gebruikelijke opvatting der woorden, eene insinuatie genoemd worden. Blijven echter de bewijzen van onjuistheid achterwege, dan sluit zij indirectelijk de erkenning in, dat wij deugdelijk werk hebben geleverd.

En hiermede is, naar wij meenen, ons standpunt voldoende geïndiceerd.

Teregt zegt de Hr T. dat het hier een moeilijk optelossen vraagstuk geldt. Die oplossing wordt door hem dan ook niet aangegeven, integendeel, een weg wordt aangeprezen die een gave oplossing steeds verder verschuift.

Zoolang Frankrijk protectionistisch blijft, *kunnen wij noch buiten conventie noch buiten exercice*; dat is, hoezeer ietwat duister ingekleed, de ware beteekenis die men aan het hoofdpunt van het betoog moet hechten. Is die voorspiegeling geschikt om industrie en wetgeving met die exercice en benadeeling der arbeidersbevolking, wie weet voor hoe lang, vrede te doen hebben?

Neen, zoo men het denkbeeld van accijnsafschaffing wil bestrijden, dan behoorde men zich uitsluitend op het fiskale standpunt te plaatsen.

Een bewijs dat in den tegenwoordigen toestand de oplossing te veel offers zou vorderen om thans op eenmaal te kunnen geschieden, zou er vrede mee kunnen doen hebben om de cordate stappen, die in elk geval zullen gevorderd zijn, langs een geleidelijk af te bakenen weg, mits in de door ons aangegeven rigting, te doen geschieden.

Maar bij dat al behouden de belangen van scheepvaart, industrie, handel en volksconsumptie hunne krachtige eischen; men kan die voorzeker met fiskaal cynisme eenvoudig ter zijde stellen, doch zoo men dat niet wil — en van deze regering is dat zeker niet te verwachten, — dan zal aan die eischen langs anderen weg dan dien van den geachten schrijver moeten worden tegemoet gekomen.

Ook na zijn betoog blijven wij volhouden: „In geen geval tractaat met accijns.” —
